

ИНФОРМАЦИОНЕН ЛИСТ НА ПРОЕКТА ИНВЕСТИЦИИ И ЦЕНООБРАЗУВАНЕ ВЪВ ВИК ДРУЖЕСТВАТА

АСТЕС И ПЛАНИРАНЕ НА ВОДНИТЕ СИСТЕМИ

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД МЕСТНИТЕ И РЕГИОНАЛНИТЕ ВОДНИ СИСТЕМИ

Регулаторната, икономическата и институционалната среда на общинските и регионалните водни дружества¹ в Централна и Източна Европа претърпява съществена промяна. ВиК дружествата в региона трябва да:

- > отговарят на нови или променени изисквания като стандарти, такси за заустване² и глоби
- > да съответстват на променения и разширен надзор при съставяне и установяване на тарифите³ и възстановяване на разходите
- > да служат на пазар, който е много по-несигурен и нестабилен, отколкото е бил.

Междувременно, текущите и инвестиционните субсидии, осигурявани преди от централното управление, се елиминират или са силно съкратени. Тези външни местни или международни източници, които остават, са предмет на нови и често с трайни последици ограничения. Успоредно с тези промени, собствеността на активите и отговорностите за обслужване са били или са прехвърлени от централно на местно равнище. В някои случаи, частното участие в експлоатацията или собствеността на водните дружества е било вариант. Накратко, водните системи са изправени пред различни взаимосвързани, технически, икономически и организационни предизвикателства

РОЛЯТА НА АСТЕС

ВиК дружествата трябва да отговорят на тези нови предизвикателства и възможности чрез възприемане на комбинация от нови политики и стратегии. За съжаление, понастоящем много дружества страдат от липса на данни и инструменти за точно определяне на последствията от предприетите мерки в тази нова среда. Ето защо беше разработен модела

¹ "Водни дружества" се използва за тези публични инфраструктурни организации, които осигуряват продължително водоподаване и услуги по преработка на отпадъчни води за жители и търговски обекти в дадена община, а понякога и в съседни общини, чрез използване на ВиК мрежата.

² "Такси за заустване" са плащания, определени от регулатора за изхвърляне на отпадъчни води от канализационната мрежа във водните обекти.

³ "Тарифа" е традиционен британски термин за одобрена цена от обществен регулатор за използване от публични инфраструктурни организации като напр. водни дружества.

ASTEC (Accounts Simulation for Tariffs and Effluent Charges – финансова симулация на тарифи и такси за заустване). ASTEC е модел, разработен на Excel, който позволява обширно да се изследва взаимовръзката между тарифите и таксите за заустване с инвестиционните стратегии, структурите на разходите, поведението на клиентите и физическите условия.

СТРУКТУРА НА ASTEC

Моделът е организиран по определени групи клиенти, или „потребители на услугата“. Главните особености на всяка група потребители на услугата се характеризират чрез въвеждане на данни като: брой на сметките; средно годишно потребление на питейна и отпадъчна вода на клиент; структура на тарифите и нивата на тарифите; и еластичност на търсенето на услуги. Постъпленията от различните тарифи са изчислени на основа на тези данни. Допълнителните постъпления, като например от допълнителни услуги, безвъзмездни помощи или субсидии, също могат да бъдат въведени като входна информация в ASTEC.

Данните за разходите в модела са организирани по видове услуги (питейна или отпадъчна вода), както и по характера на разхода – постоянни и променливи разходи, които варират в зависимост от количеството произведена или пречистена отпадъчна вода. Проектирането и нивото на таксите за заустване е също един вид от входните разходи в модела. Още повече, че ASTEC предлага няколко метода за разпределяне на всеки един разход по осигуряване на услуги за всяка група потребители. Те могат да бъдат сравнени с постъпленията от потребителите на услугата и нагодени да отразяват политиката на водните дружества относно принципа „ценообразуване на основа на пълни разходи“.

ПРИЛОЖЕНИЯ НА ASTEC

Когато тарифите за питейна вода и отпадъчни води могат да захранят модела от самото начало, ASTEC може също да изчисли поредица от тарифи, която покрива всички разходи. Това може да бъде направено за клиентите като цяло или за всяка група потребители. Още повече, изчислените тарифи могат да отразят различни начини на образуване, например, или като променлива тарифа или като цена на отделна услуга, или като комплексна тарифа с фиксирана (напр. месечна) такса. Когато пресмята новите тарифни нива, ASTEC едновременно с това изчислява и новите нива на потребление, според това как реагират потребителите на промените в тарифите.

Тези характеристики правят възможно проучването на последствията от различните оперативни политики и стратегии за развитие на физическите потоци (напр. течения) и счетоводните сметки. Възможно е да се проучи какво се случва, ако се преустанови кръстосаното субсидиране между индустриалните клиенти и домакинствата: да се определят последствията за тарифите от новите инвестиции с и без допълнителни безвъзмездни помощи; или да се идентифицира най-икономичната стратегия за справяне с нововъведените разпоредби за таксите за заустване.

Моделът ASTEC се прилага и използва за проучване на различните варианти на инвестиции и тарифи в седем Централно- и Източноевропейски водни дружества през последните три години. В няколко случая ASTEC е моделирал осъществяването на съществени промени в инвестициите, тарифите и оперативното управление. Този опит демонстрира, че ASTEC е силно средство за мениджърите на водните дружества, както и за вземащите решения и

провеждащите дадена политика⁴. В момента е на разположение още по-мощна версия на модела, която позволява да се обхванат до петнадесет различни групи потребители на услуги.

ЦЕНАТА НА ИЗПОЛЗВАНЕ НА ASTEC

ASTEC е разработен от Глен Морис и Андраш Киш в рамките на Дунавския регионален проект (ДРП) на ПРООН/ГЕВ. ASTEC е публично достъпен софтуер и нито неговите автори, нито ДРП изискват заплащане за използването му.⁵ Единственото изискване е потребителите на ASTEC да имат последна версия на Microsoft Excel, инсталирана на модерен компютър.

В същото време, опитът показва, че точното и ефективното използване на модела, обикновено изисква съществено ангажиране на време на персонала и ресурси на водните дружества. Необходимо е ангажираният с това персонал да има известни познания по английски език, моделите на електронни таблици и икономически и финансови принципи. Макар че има „Ръководство за потребители на ASTEC“, както и подробни коментари и бележки в самите електронни таблици на ASTEC, на бъдещите потребители се препоръчва да получат начална и периодична помощ от опитен потребител на модела. Най-големият потенциален разход може би лежи в неправилното използване на ASTEC или в неразбирането на неговото устройство.

Вижте повече за общинското водоснабдяване и преработката на отпадъчни води в уебсайта на ДРП: www.undp-drp.org/drp/themes_municipal-ws-ww.html .

КОНТАКТИ

www.icpdr.org

www.undp-drp.org

⁴ Тази практика е разработена в кратко изложение от Морис и Киш, 'ASTEC: A Tool for Water System Discovery', налично от авторите или на уебсайта на ДРП.

⁵ Нито авторите на ASTEC, нито спонсорите дават гаранция за софтуера или обещават да го поддържат извън свързаните с ДРП приложения, с които са ангажирани.